

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка

Кафедра теорії і методики дошкільної та початкової освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи

М. Боднар

М. Б. Боднар

« 30 » *серпня* 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОРІВНЯЛЬНА ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 012 Дошкільна освіта

освітньо-професійна програма Дошкільна освіта

Кременець – 2018

Робоча програма з порівняльної дошкільної педагогіки для студентів, які навчаються за спеціальністю 012 Дошкільна освіта. Кременець, 2018. 17 с.

Розробники:

Врочинська Людмила Ігорівна – доцент кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти, кандидат педагогічних наук.

Тимош Юлія Володимирівна – викладач кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти. Протокол №1 від 30 серпня 2018 року.

Завідувач кафедри _____

к.пед.наук, доцент Т. С. Фасолько

1. Вступ

Порівняльна дошкільна педагогіка – дисципліна, яка займається аналізом, порівнянням та оцінюванням освітньої політики, освітніх систем у різних країнах у зв'язку з їх політичним, суспільним, економічним життям. Пошук загального та специфічного в освітніх системах різних народів щодо дошкільного виховання дозволяє знаходити і науково тлумачити освітні традиції, системи, збагачувати національну педагогічну культуру за рахунок міжнародного досвіду

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 д/ф 3 з/ф	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	нормативна навчальна дисципліна	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 012 Дошкільна освіта Освітньо-професійна програма Дошкільна освіта	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – навчальний проект		3-й	3-й
Загальна кількість годин – 90/90		Семестр	
		5-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,3	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Лекції	
		20 год.	8 год.
		Практичні	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
56 год.	78 год.		
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 38 % : 62 %

для заочної форми навчання – 13% : 87 %

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: засвоєння майбутніми фахівцями ключових положень і проблематики порівняльної педагогіки, актуальних напрямів змін у змісті, формах, методах освітньо-виховної роботи з дітьми раннього і дошкільного віку, шляхів підвищення ефективності освіти у країнах світу та в Україні.

Завдання:

– ознайомити студентів з основними тенденціями розвитку освіти й виховання, зокрема дошкільної, у сучасному світі;

– підготувати студентів до компетентного використання надбань вітчизняної педагогічної думки і прогресивних ідей зарубіжних освітніх технологій для збагачення національної системи дошкільної освіти в Україні.

Курс *«Порівняльна дошкільна педагогіка»* спрямований на формування у студентів таких професійних **компетентностей:**

Загальні:

ЗК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

ЗК-3. Здатність володіти державною мовою як усно, так і письмово.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК-1. Здатність усвідомлювати високе соціальне значення педагогічної професії та дотримуватися принципів професійної етики вихователя дітей раннього та дошкільного віку.

СК2. Здатність проектувати і провадити освітній процес із врахуванням сучасного сталого розвитку суспільства та рівня розвитку особистості дитини раннього і дошкільного віку.

СК-8. Здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів власної професійно-педагогічної діяльності, включаючи спроможність обмірковувати власні та інші системи цінностей, розвиток і практику.

СК-10. Здатність використовувати основи теорії і методології освіти в професійно-педагогічній діяльності.

СК-13. Здатність трансформувати і впроваджувати у власній професійній діяльності передовий педагогічний досвід у галузі освіти.

СК18. Здатність освоювати ряд навчальних та оцінювальних освітньо-педагогічних стратегій і розуміння їх теоретичних основ.

Програмні результати навчання:

РН-2. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби дошкільної освіти.

РН-3. Продемонструвати сучасні уявлення про підходи до управління педагогічною взаємодією, організацією навчально-виховного процесу, сучасною освітньою технологією навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку.

PH-5.Продемонструвати сучасні уявлення про зміст навчальної компетенції та її гностичного, виховного, розвивального, планувального, організаційного, контролюючого та діагностичного компонентів.

PH-7. Застосовувати отримані знання при вирішенні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей дитячих колективів і конкретних педагогічних ситуацій.

PH-9.Користуватися різноманітними методами і формами навчання, прогресивними прийомами керівництва навчально-виховною діяльністю дитячих колективів.

PH-11. Здійснювати критичний аналіз теоретичної та методичної літератури в галузі дошкільної освіти.

PH-12.Обґрунтовувати вибір ефективних методів і прийомів для реалізації навчально-виховного процесу та завдань наукових досліджень в галузі дошкільної освіти.

PH-13. Вивчати, аналізувати та впроваджувати передовий педагогічний досвід в практику роботи дошкільних навчальних закладів.

PH-16. Систематично підвищувати свою професійно-педагогічну майстерність.

PH-17.Ефективно використовувати новітні освітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання, створювати блоги, флеш-анімації, презентації, буклети.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент розрізняє:

- загальні і відмінні риси та тенденції педагогічних теорій і практик виховання і навчання дітей раннього і дошкільного віку в різних країнах світу з урахуванням їх історичних, економічних та національних особливостей;

- ключові положення та проблематику порівняльної педагогіки, її місце у системі педагогічних наук;

- актуальні напрямки змін у змісті, формах, методах виховання і навчання, шляхи підвищення ефективності дошкільної освіти у розвинених країнах світу та в Україні;

- аналізує різні педагогічні системи з метою впровадження передових ідей у практику сучасної дошкільної освіти;

- орієнтується в теоретико-методологічних концепціях зарубіжної та вітчизняної педагогічної освіти;

- використовує надбання вітчизняної педагогічної думки і прогресивних ідей зарубіжних освітніх технологій для збагачення системи дошкільної освіти в Україні;

- порівнює досягнення освітніх систем країн СНД, Європи, Америки та Сходу і використовує ті елементи, що відповідають завданням дошкільної освіти в Україні, потребам дітей раннього і дошкільного віку та побажанням батьків.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. *Історичні аспекти становлення порівняльної педагогіки як науки*

Тема 1. Порівняльна педагогіка як галузь наукових знань.

Предмет, завдання та функції порівняльної педагогіки. Місце порівняльної педагогіки в структурі педагогічної науки, її зв'язок з іншими науками. Значення порівняльної педагогіки як важливої галузі сучасного наукового знання. Методи порівняльно-педагогічних досліджень (вивчення джерел різних країн, вивчення статистичних даних, спостереження, бесіда та інтерв'ю, структурний, конструктивно-генетичний та порівняльний методи), їх характеристика.

Тема 2 . Становлення порівняльної педагогіки як науки.

Основні історичні періоди розвитку порівняльної педагогіки. Початковий етап розвитку порівняльно-педагогічних досліджень (М.А. Жульєн Паризький, В. Кузен, Ж.-М. Бодуен, Е. Дрейфус-Бріссак, Ф. Тірш, Л. Штейн, Г. Манн, Дж. Рассел, Ж. Браун та ін.). Перші наукові дослідження та створення інституційної бази в галузі порівняльної педагогіки (М. Седлер). Міжнародні й національні науково-інформаційні заклади з відображенням розвитку теорії та практики освітніх різних країнах світу. Національні товариства порівняльної педагогіки. Початок систематичної розробки методологічних і теоретичних проблем порівняльної педагогіки (І. Кендл, П. Монро, Г. Берей, Ф. Шнейдер, Ф. Хількер, Н. Хенс, П. Россело). Період активізації розвитку методології науки (Б. Холмз, А. Вексліар, О. Анвайлер, М. Дебесс, Л. Фрезета ін.). Період теоретичних змагань (З. А. Малькова, К. І. Салімова, О.В. Сухомлинська, Л. М. Пуховська). Їх характеристика.

Тема 3. Розвиток освіти: сучасний стан, проблеми, перспективи.

Економічна ефективність освіти в розвинених країнах і країнах, що розвиваються. Загальна характеристика соціального попиту на освіту. Політичні чинники розвитку освіти. Інтеграція в галузі освіти, орієнтація на неперервну освіту. Проблема демократизації освіти.

Змістовий модуль 2. *Розвиток дошкільної освіти в країнах світу*

Тема 4. Загальні світові тенденції у розвитку дошкільної освіти.

Дошкільні заклади та міжнародні організації дошкільної освіти. Розвиток мережі дошкільних закладів. Види дитячих установ.

Загальна характеристика суперечностей і перспектив розвитку освітніх систем у сучасному світі. Тенденції розвитку системи дошкільного виховання.

Тема 5. Порівняльна характеристика освітніх систем країн СНД.

Актуалізація проблем дошкільного виховання в умовах сьогодення. Характеристика систем дошкільної освіти нових незалежних держав. Історичний огляд становлення та розвитку суспільного дошкільного виховання в Україні. Особливості дошкільної освіти та виховання в Україні. Система дошкільної освіти в Росії. Розвиток дошкільної освіти в інших країнах СНД (Білорусія, Молдавія, Грузія, Казахстан та ін.).

Тема 6. Порівняльна характеристика освітніх систем країн Європи.

Загальна характеристика освітніх систем країн Європи. Система дошкільної освіти Польщі, Великобританії, Німеччини, Франції, Болгарії, Фінляндії, Австрії, Норвегії, Данії, Туреччині, Швеції та інших країн Європи.

Тема 7. Порівняльна характеристика освітніх систем країн Сходу.

Характеристика освітньої системи Японії. Визначальні риси японської системи виховання дітей дошкільного віку. Особливості організації та управління освітою в Китаї. Система освіти в Кореї: організація дошкільного виховання.

Тема 8. Порівняльна характеристика освітніх систем країн Америки.

Система освіти в США: управління, структура, реформування. Характеристика дошкільної освіти: проблеми та перспективи. Дошкільне виховання та освіта в Канаді. Розвиток дошкільної освіти в країнах Південної Америки.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с, п	лаб	Інд.р.	с.р.		л	п	лаб	Інд.р.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. <i>Історичні аспекти становлення порівняльної педагогіки як науки.</i>												
Тема 1. Порівняльна педагогіка як галузь наукових	8	2	2			4	26	2	2			12

знань													
Тема 2. Становлення порівняльної педагогіки як науки	12	4				6							
Тема 3. Розвиток освіти: сучасний стан, проблеми, перспективи	10	2	2			8						10	
Разом за змістовим модулем 1	30	8	4			18	26	2	2			22	
Змістовий модуль 2. Розвиток дошкільної освіти в країнах світу													
Тема 4. Загальні світові тенденції у розвитку дошкільної освіти	10	2	2			6	26	2	2			12	
Тема 5. Порівняльна характеристика освітніх систем країн СНД	12	2	2			8							
Тема 6. Порівняльна характеристика освітніх систем країн Європи	14	4	2			8	38	4				12	
Тема 7. Порівняльна характеристика освітніх систем країн Сходу	12	2	2			8							12
Тема 8. Порівняльна характеристика освітніх систем країн Америки	12	2	2			8							10
Разом за змістовим	60	12	10			38	64	6	2			56	

модулем 2												
Усього годин	90	20	14			56	90	8	4			78
ІНДЗ												
Усього годин	90	20	14			56	90	8	4			78

6. Теми семінарських, практичних занять та критерії оцінювання навчальних досягнень

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1.	Порівняльна педагогіка в системі сучасного педагогічного знання	2	2
2.	Періодизація розвитку порівняльної педагогіки	2	
4.	Історичний огляд становлення та розвитку суспільного дошкільного виховання в Україні	2	2
5.	Порівняльна характеристика розвитку дошкільної освіти в країнах СНД	2	
6.	Дошкільна освіта в країнах Європи: особливості, проблеми, перспективи	2	
7.	Порівняльна характеристика розвитку дошкільної освіти у країнах Сходу	2	
8.	Сучасний стан та особливості дошкільної освіти у країнах Америки	2	

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських, практичних заняттях: (за п'ятибальною шкалою)

5 балів – студент має системні, дієві знання з теоретичних питань, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обґрунтовані думки у процесі викладу матеріалу.

4 бали – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює

окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

3 бали – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність; відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями; студент здатен на рецензію відповіді іншого студента; може опрацювати матеріал самостійно.

1-2 бали – студент виявляє недостатні знання і розуміння основних положень навчального матеріалу з порівняльної дошкільної педагогіки, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь містить часткові помилки, недостатньо осмислена; самостійно відтворює частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми; користується додатковими джерелами.

0 балів – відповіді немає або вона абсолютно не розкриває сутності питання.

7. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1.	Тема 1. Характеристика методологічних основ порівняльно-педагогічних досліджень. Охарактеризувати особливості різних історичних епох розвитку порівняльної педагогіки – Законспектувати статтю Панасюк Т. Розвиток дошкільної освіти: досягнення і перспективи / Дошкільне виховання. 2012. №1(846). С.2-4.	2	3
		2	3
2.	Тема 2. – Виникнення і розвиток порівняльної педагогіки як галузі педагогічного знання – Розвиток компаративістики на поч. ХХ ст. в Україні – Побудувати схему становлення і розвитку порівняльної педагогіки – Підготувати реферативне повідомлення про педагогічну думку О. Музиченка, С. Ананьїна, Я. Чепіги, С. Русової і їх внесок у розвиток	2	3
		2	3
		2	3
		2	3

	компаративістики в Україні		
3.	Тема 3. – Економічна ефективність освіти в країнах, що розвиваються – Реферативне повідомлення на тему: «Нетрадиційні сфери неперервної освіти» – Порівняти різні підходи до розуміння демократизації освіти	2 2 2	3 3 3
4.	Тема 4. – Розвиток теорії дошкільного виховання у педагогічній спадщині зарубіжних та вітчизняних вчених – Підготувати реферативне повідомлення про міжнародні організації дошкільної освіти. Опрацювати матеріал про результативність освітньої діяльності ЮНЕСКО, СЕПЕС та інших міжнародних організацій в освітньому напрямі. Основні освітньо-культурні сфери діяльності ЮНІСЕФу. Тенденції створення Європейського освітнього простору. Роль міжнародних організацій у здійсненні порівняльного аналізу якості навчання в світі.	3 4	4 4
5.	Тема 5. – Тенденції розвитку системи дошкільної освіти в Україні на сучасному етапі – Твір-мініатюра на тему: «Дошкільна освіта України в майбутньому» – Складання схеми «Спільні та відмінні риси в системах дошкільної освіти країн СНД», порівняльний аналіз.	2 2 2	4 2 2
6.	Тема 6. – Система дошкільної освіти в Норвегії – Дошкільна освіта і виховання в Данії, Туреччині, Швеції – Порівняльний аналіз дошкільної освіти країн Європи (заповнити порівняльну таблицю «Спільне та відмінне в появі і розвитку освіти у кожній країні»). Опрацювати статтю: ДНЗ за кордоном: цікавинки з дошкільної освіти. <i>Дитячий садок</i> , 2015. №15, серпень. С.4-6. – Твір-роздум на тему: «Найкращий досвід дошкільного виховання у Європі». Порівняти особливості і пріоритети дошкільної освіти в зарубіжних країнах та Україні.	3 3 3 2	5 5 5 2
7.	Тема 7. – Визначальні риси Японської системи виховання дітей дошкільного віку – Скласти анотацію на статтю: Тураніна Н.	2 2	3 2

	Особенности организации дошкольного образования в КНР. <i>Дошкольное воспитание</i> , 2009. №12. С.95-107. – Порівняльний аналіз розвиваючого середовища в ДНЗ Китаю і України	2	3
8.	Тема 8. – Проблеми дошкільного виховання у США – Розкрити концепцію розвитку дітей дошкільного віку в США – Розвиток дошкільної освіти в країнах Південної Америки – Розробити електронний варіант тестових завдань на запропоновану тему	2 2 2 2	2 3 3 2
Разом		56	78

Критерії оцінки самостійної роботи студента

Оцінювання самостійної роботи студента включає оцінку за виконання завдань, передбачених у навчально-методичному комплексі для тем кожного змістового модуля.

Оцінювання самостійної роботи студентів за результатами перевірки конспектів та робочих зошитів	5	Завдання для самостійного опрацювання, передбачені НМК до кожного аудиторного заняття з тем, що входять до змістового модуля, виконані повністю та правильно (можуть бути допущені несуттєві помилки чи окреме завдання виконане частково).
	4	Завдання для самостійного опрацювання, передбачені НМК до кожного аудиторного заняття з тем, що входять до змістового модуля, виконані не менше ніж на 75% та містять лише несуттєві помилки.
	3	Завдання для самостійного опрацювання, передбачені НМК до кожного аудиторного заняття з тем, що входять до змістового модуля, виконані не менше ніж на 50% та містять несуттєві помилки.
	2	Завдання для самостійного опрацювання, передбачені НМК до кожного аудиторного заняття з тем, що входять до змістового модуля, виконані не менше ніж на 50% , хоча і містять помилки
	1	Студент виконав лише 1-2 завдання, без пояснень чи з помилками.

8. Індивідуальні навчально-дослідні завдання та критерії їх оцінювання

Підготувати навчальний проект-презентацію розвитку дошкільної освіти у одній із країн світу (країна за вибором студента).

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів при виконанні індивідуальних завдань:

20 - 25 балів – студент самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал; цікавою та доступною для сприймання є презентація; виклад матеріалу ілюстрований. Матеріал естетично оформлено.

15 - 19 балів – студент використовує додаткові джерела та матеріали; логічно і творчо викладає матеріал; презентація подається у звичній формі, без художніх засобів.

10 - 14 балів – студент фрагментарно виконує незначну частину завдання, виявляє здатність елементарно викладати думку; має достатні навички художньо-творчого оформлення.

2 - 9 бали – студент виконує завдання поверхово, лише деякі його елементи, не проявляє творчості, має елементарні навички художньо-творчого оформлення.

9. Методи навчання: лекції, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж, дискусія, диспут, вправи, ілюстрації, демонстрація, робота з літературою, відеометод, навчальна дискусія, виконання творчих завдань.

10. Методи контролю: поточне тестування, контрольні роботи, самостійні роботи, усне опитування, оцінка за творче завдання, підсумковий тест.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2							
T1	T2	T3	ПТ	T4	T5	T6	T7	T8	ПТ	25	100
5	5	5	15	5	5	5	5	5	20		

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання знань та вмінь студентів під час підсумкового контролю

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	Екзаменаційна оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю	Результати здачі екзамену
A	Відмінно	90 – 100	27 – 30	63 – 70
B	Добре	82 – 89	24 – 26	58 – 62
C	Добре	75 – 81	22 – 23	53 – 57

D	Задовільно	67 – 74	20 – 21	47 – 52
E	Задовільно	60 – 66	18 – 19	42 – 46
FX	Незадовільно	35 – 59	10 – 17	25 – 41
F	Незадовільно	1 – 34	1 – 9	1 – 24

12. Методичне забезпечення:

1. Робоча навчальна програма дисципліни.
2. Електронний та паперовий варіанти лекцій та практичних завдань.
3. Дидактичне забезпечення самостійної роботи студентів.
4. Презентації та літературні джерела з навчальної дисципліни
5. Відеоматеріали
6. Пакети ККР для перевірки знань студентів.
7. Тестові завдання
8. Критерії оцінювання знань і вмінь студентів.

13. Рекомендована література

Базова

1. Галус О., Шапошнікова Л. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2006. 215 с.
2. Порівняльна педагогіка: навч. посіб. / упоряд.: І. М. Богданова та ін. О.: ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2000. 164 с.
3. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: підручник. К.: «Академвидав», 2015. 448 с.
4. Сбруєва А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник. Суми: Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. 300 с.
5. Сбруєва А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник. - 2-ге вид., стер. Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. 320 с.
6. Сірополко С. Історія освіти в Україні. К.: Наукова думка, 2001. 911 с.
7. Чепіль М. М. Порівняльна педагогіка. К.: «Академвидав», 2014. 216 с.

Допоміжна

1. Біла А. Дитячі оази в мегаполісі: ідеї для ігрових майданчиків в Україні та світі. *Дитячий садок*. 2017. №15, серпень. С.36-41.
2. Біла І. Гуманістичні тенденції освіти Японії: дошкільна освіта у світі. *Дошкільне виховання*. 2011. №6(839), червень. С.11-16.
3. Бланк-Матъє М. Виховання цінностей у німецьких дитячих садках: цінності дошкілля України та Німеччини. *Дошкільне виховання*. 2018. №11. С.8-12.
4. Бондар О. Типи дошкільних установ в Радянській Україні у 20-30-ті рр. Збірник наукових праць. Серія: Історія та географія / відповід ред. Л.М. Плиско. Харківський НПУ ім. Г. С. Сковороди. Х. : Майдан, 2004. Вип. 16. С.80-88.
5. Бородько М. ЮНЕСКО: история создания и современная структура. *Педагогика*. 2000. № 2. С. 35–40.
6. Буркіна Н. Чого потребує успішна та якісна дошкільна освіта? : Моніторинг і оцінювання стану дошкільної освіти в Україні. *Управління освітою*, 2009. №8(212), квітень. С.9-13. Вкладка. Моніторинг в освіті, №4(33).
7. Вовк Т. Домашня аура та паритетність відносин між вихователем і дітьми у дитячих садках Німеччини : дошкільна освіта Німеччини. *Вихователь-методист дошкільного заходу*. 2012. №2(39), лютий. С.43-47.
8. Вычева С. Болгария: инновации в дошкольном воспитании. *Дошкольное воспитание*. 2014. №5. С.120-124.
9. Габрик О. Дошкільна освіта Веоикобританії. *Педагогічні проблеми розвитку освіти*. Студентський науковий вісник: наукові статті / літ. ред.О. П. Терп'як, І.П. Хохрякова; Кременецька ОГПА ім. Тараса Шевченка. – Кременець : КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2018. Вип. 14№Ч. 2. С.8-12.
10. Гончаренко А. Дошкільна освіта Німеччини та України у зіставленні : сфера прояву активності педагога та розвиток дитини. *Дошкільне виховання*. 2018. №11. С.13-15.
11. Гребенюк В. Система дошкільної освіти Німеччини: цінності дошкілля України та Німеччини. *Дошкільне виховання*. 2018. №11. С.6-7.
12. Деркач Ю. Польські педагоги – «Зірки» музичного виховання : дошкільна освіта в Польщі. *Музичний керівник*. 2017. №6. С.22-28.
13. ДНЗ за кордоном : цікавинки з дошкільної освіти. *Дитячий садок*. 2015. №15, серпень. С.4-6.
14. Дитячі садки в Німеччині. *Розкажіть онуку*, 2013. № 19/20, жовтень. С. 148-149.
15. Другий ключовий фактор «прориву» Японії: освіта за рубежом. *Управління освітою*. 2012. №23(299). грудень. С.14-18. Продовження. Поч. №22, 2012 р.

16. Дятленко Н. Адаптивна освіта в Голландії: дошкільна освіта в Голландії. *Дошкільне виховання*. 2013. №1(857), січень. С.18-20.
17. Журлакова, Ю. Дитячі садки Дортмунда: педагогіка у світі. *Дошкільне виховання*. 2018. №11. С.20-27.
18. Завгородня Т. Проблема якості дошкільної освіти в Україні в контексті тенденцій її розв'язання у різних країнах світу. Педагогічний дискурс. 2011. Вип. 10. С. 158 –162.
19. Зданевич Л. Професійна підготовка майбутніх фахівців із дошкільної освіти в Північній і Латинській Америці, Африканських та Арабських країнах. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2014. Вип. 38 (91). С. 155-162.
20. Івасішина, С. Організація педагогічної просвіти батьків дітей дошкільного віку у США : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. Х., 2012. 20 с.
21. Карпенко Н. Професійно-педагогічна підготовка фахівців дошкільної освіти в університетах Швеції : автореф. дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київський університет ім. Б. Грінченка. К., 2010. 20 с.
22. Кирилова З. Організація роботи консультативного пункту в дошкільному закладі: зарубіжний досвід. *Вихователь-методист дошкільного заходу*. 2011. №9(34). вересень. С.9-13.
23. Кононко О. Обов'язкова дошкільна освіта п'ятирічок: реалії, ризики, сподівання : Пріоритети дошкільної освіти різних країн світу. *Дошкільне виховання*. 2010. №8(829), серпень. С.4-8.
24. Кочергіна М. Педагогіка Реджіо Емілія : дошкільна освіта в Італії. *Дошкільне виховання*. 2018. №9. С.22-24.
25. Лохвицька Л. Дошкільна освіта Фінляндії: погляд зсередини: освіта за рубежем. *Дошкільне виховання*. 2017. №6. С.13-15.
26. Лохвицька Л. Науково-методичне забезпечення системи дошкільної освіти: історична ретроспектива і напрями модернізації на сучасному етапі : методична робота. *Рідна школа*. 2018. №3-4. С.55-59.
27. Луценко І. Дошкільна освіта і глобалізація : пріоритетні напрями виховання дошкільнят. *Дошкільне виховання*. 2016. №3. С.2-5.
28. Огоркова Т. «Французьке виховання»: догляд за дітьми дошкільного віку у Франції: дошкільна освіта у Франції. *Управління освітою*. 2014. №22, листопад. С.36-40.
29. Панасюк Т. Розвиток дошкільної освіти: досягнення і перспективи. *Дошкільне виховання*. 2012. №1(846). С.2-4.
30. Писарева Л. Современные дошкольные учреждения Германии : освіта в Німеччині. *Дошкольное воспитание*. 2012. №10. С.116-122.
31. Рудницька-Юрійчук, І. Р. Світова рада дошкільля - координаційний орган українського дошкільля в США і Канаді : з розділу «Україна у світі».

- Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства / за заг. ред. П.П. Кононенко. К. : Рада, 2009. Т. XXIII. С.486-491.*
32. Рудницькая М. Образование в Польше: от детского сада - до вуза : освіта в Польщі. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України.* 2017. №10. С.3-6.
33. Рыжова Н. Дошкольное образование на Кипре : образование за рубежом. *Дошкольное воспитание.* 2013. №1. С.113-116.
34. Степанова, С. Особенности системы дошкольного образования в США. *Дошкольное воспитание.* 2011. №1. С.83-88.
35. Степанова, С. Особенности системы образования в детских садах Англии : дошкільна освіта за рубежом. *Дошкольное воспитание.* 2012. №12. С.113-117.
36. Туралина Н. Особенности организации дошкольного образования в КНР. *Дошкольное воспитание,* 2009. №12. С.95-107.
37. Третьякова Н. Система освіти Фінляндії : рівні можливості та високі соціальні стандарти. *Педагогічна майстерня.* 2012. №4(16), квітень. С.39-43.
38. Третьякова Н. Освіта у Франції. *Вивчаємо українську мову та літературу.* 2011. №15(271), травень. С.35-38.
39. Фасолько Т. Реалізація принципу особистісно-орієнтовного підходу до навчально-виховного процесу в дошкільній ланці системи освіти. *Актуальні проблеми гуманітарної освіти:* збірник наукових праць. Кременець : КОГПІ, 2004. Вип. 1. С.82-86.
40. Хавриккіна К. Фінські секрети якісної освіти : дошкільна освіта в Фінляндії. *Дошкільне виховання.* 2017. №5. С.16-17.
41. Харук Г. Дитячий садок «Басті-Бубу» : досвід роботи грузинського дошкільного навчального закладу. *Дитячий садок.* 2015. №7, квітень. С.5-12.
42. Цибатий О. Любов, традиції, почуття : засади японського виховання. *Дитячий садок.* 2017. №19, жовтень. С.40-41.
43. Чорноморець В. Українське дошкільня очима вихователів. Управління освітою. 2009. №8(212), квітень. С.14-17. Вкладка. Моніторинг в освіті № 4(33).
44. Ясько К. Освіта, націлена на виховання характеру : зарубіжний досвід дошкільної освіти. *Дошкільне виховання.* 2017. №10. С.2-5.
45. Ясько К. Щастя нації – мета освіти : досвід педагогів Об'єднаних Еміратів. *Дошкільне виховання.* 2017. №4. С.22-23.

14. Інформаційні ресурси

1. <https://mon.gov.ua/ua>
2. <http://www.nbu.gov.ua/>
3. http://eprints.zu.edu.ua/27445/1/%D0%92%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D1%8E%D0%BA_%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD_%D0%B4%D0%BE%D1%88%D0%BA_%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0_%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D0%B8%D0%B8.pdf
4. http://lib.iitta.gov.ua/714839/1/maket_2.pdf
5. <http://194.44.152.155/elib/local/2290.pdf>
6. <http://www.osvita.org.ua/>